

Ceny časopisu Živa za rok 2003

Od r. 1997 udělují redakční rada časopisu Živa a Nadace Živa ceny článkům, které jsou příkladem reprezentativních populárně-naučných příspěvků s originálním námětem, sdělností a srozumitelností podání problému, tematickým přínosem a kvalitním obrazovým doprovodem. 7. dubna 2004 se v prostorách vily Lanna v Praze 6 na tradičním slavnostním setkání za účasti autorů oceněných článků, členů redakční rady, redakce, zástupců tisku a mnoha významných hostů především z řad Akademie věd ČR předávaly tyto ceny již posedmé.

Hlavní — **Purkyňovu cenu** za článek autorů nad 30 let, získal za rok 2003 kolektiv autorů: RNDr. **Jaroslav Vrba**, CSc. z Hydrobiologického ústavu AV ČR, RNDr. **Jan Fott**, CSc.

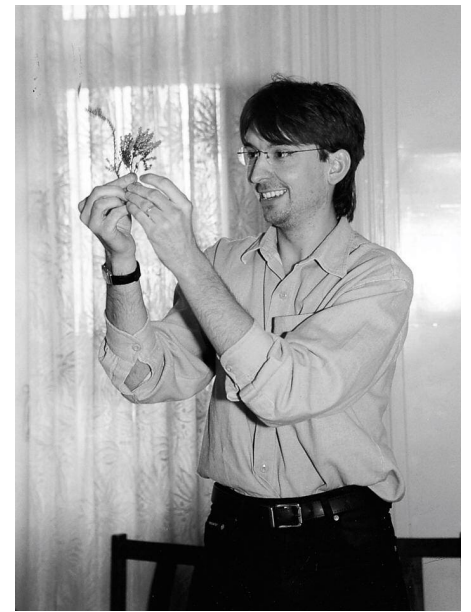
z katedry ekologie PŘF UK, doc. ing. **Jiří Kopaček** Ph.D., z Hydrobiologického ústavu AV ČR, prof. RNDr. **Tomáš Soldán**, DrSc. z Entomologického ústavu AV ČR a ing. **Josef Veselý**, DrSc. z České geologické služby za článek *Sto třicet let výzkumu šumavských jezer* (Živa 2003, 1: 25–29), který tematicky navazoval na článek Jaroslava Vrby, Jiřího Kopačka a Jana Fotta Šumavská ledovcová jezera na přelomu tisíciletí z předchozího ročníku (Živa 2002, 6: 265–269). Cenu (grafický list malířky a ilustrátorky Vlasty Matoušové) převzali autoři z rukou místopředsedy Akademie věd ČR RNDr. Jiřího Velemínského, DrSc. Jan Fott poté přítomným přiblížil historii výzkumu šumavských jezer, smutný vývoj postižení těchto jezer chemi-

kým znečištěním (okyselení) i mírně optimistické výhledy jejich postupného chemického a biologického zotavování.

Zvláštní ocenění časopisu Živa za příspěvek mimořádný z hlediska rozsahu, významu pro výuku apod. (uděluje se od r. 1998) získal prof. RNDr. **Zbyněk Šmahel**, CSc., z katedry antropologie a genetiky člověka Přírodovědecké fakulty UK za vynikající seriál článků *Evoluce rodu Homo (1–6)* vycházející v průběhu celého ročníku 2003. Keramickou sošku Živy od výtvarníka a grafika časopisu Živa Stanislava Holečka předal předseda Ediční rady AV ČR PhDr. Martin Steiner. Následující přednáška nastínila spleť stezky a jednotlivé evoluční kroky při vzniku a vývoji člověka.

Zástupci autorského kolektivu, který získal Purkyňovu cenu za článek 130 let výzkumu šumavských jezer (zleva T. Soldán, J. Fott a J. Veselý — vlevo nahoře) představují dar — grafiku V. Matoušové. Purkyňovu cenu laureátům předal místopředseda AV ČR J. Velemínský (na obr. vlevo dole) ♦ Dvě ocenění získal antropolog Z. Šmahel (viz text). Jeho zajímavému povídání o cestách vývoje člověka naslouchá člen redakční rady Živy, botanik J. Chrtěk ml. (vpravo nahoře) ♦ Děkan PŘF UK a předseda redakční rady Živy P. Kovář předal ocenění autorům vítězných článků v kategorii do 30 let (vpravo dole) — zde při předání Ceny Živy — Junior J. Rudolfové

Zvláštní ocenění a Cenu A. Friče převzal z rukou předsedy Ediční rady AV ČR M. Steinera antropolog Z. Šmahel (vlevo nahoře) ♦ Pozvání do vily Lanna přijal i autor první mimořádné přílohy Živy o vědecké digitální fotografii pro biology entomolog F. Weyda. Na snímku přijímá blabopřání od člena redakční rady J. Buchara (vpravo nahoře) ♦ Bezprostřednímu vykladu botanika J. Sudy, který získal Cenu Živy (vpravo dole), pozorně naslouchají ředitel nakladatelství Academia A. Tomský, šéfredaktorka Živy L. Krupková a redaktori J. Šrotová a A. Funk (dole zleva). Snímky B. Orlíkové

Cena Živy určená mladým autorům do 30 let byla v uplynulém roce kvůli velkému množství příspěvků a nelehkému rozhodování mezi příspěvateli z řad např. studentů bakalářského a magisterského stupně a mladými vědci či studenty doktorandského stupně rozdělena, a to na Cenu Živy (pro autory ve věku 25–30 let) a Cenu Živy — Junior (autoři do 25 let). Nadace Živa honoreje každou z nich částkou 10 000 Kč. Na setkání ve vile Lanna předával odměny děkan Přírodovědecké fakulty UK a předseda redakční rady Živy prof. RNDr. Pavel Kovář, CSc. Cenu Živy získal Mgr. Jan Suda, Ph.D. z katedry botaniky PřF UK za článek *Štichy a jejich přibuzenstvo* (Živa 2003, 3: 110–114) a Cenu Živy — Junior získala Mgr.

Jitka Rudolfová z katedry parazitologie PřF UK za příspěvek *Schistosomy — ptáci parazitují kolem nás* (Živa 2003, 5: 233–234). Oba mladí autoři přiblížili velmi živě a zajímavě témata jejich vědeckého zájmu.

Nedílnou součástí slavnostního předávání je také *Cena Antonína Friče* za příspěvek, který získal nejvyšší počet hlasů v anketě čtenářů. Je zajímavé a potěšitelné, že většina v minulosti udělených čtenářských cen se z velké části shodovala s hodnocením redakční rady (probíhá dříve než jsou známy výsledky čtenářské ankety). Stejná situace nastala i v tomto roce, a tak Cenu Antonína Friče (knižní publikace z produkce nakladatelství Academia) obdržel prof. Zbyněk Šmahel za seriál *Evoluce rodu Homo*. Z anketních lístků bylo posléze vylosováno pět čtenářů, kteří získali publikaci Z. Ročka — *Historie obratlovců* (Academia 2003).

Pro úplnost je nutné ještě připomenout, že pozornost redakční rady, redakce i čtenářské obce zaujala i řada dalších příspěvků. Mezi kandidáty na Purkyňovu cenu byly např. příspěvky: *Hrady jako útočiště zajímavých společenstev měkkýšů* (Juříčková), *Příběh sekavce písečného* (Ráb), *O vzniku života — Vznik a evoluce proteosyntézy* (Bezdek), o udělení Zvláštního ocenění se rozhodovalo kromě vítězného seriálu Z. Šmahela i mezi příspěvky *Záplavy, půda a globální souvislosti* (I.–IV.) (Rusek), *Pavouci a čtvero ročních období* (I.–IV.) (Buchar) a *Botanická ilustrace 1–6* (Chumchalová). Všechny výše jmenované články (a nejen ony) bohatě splňovaly kritéria kladená na příkladný populárně-naučný příspěvek, přinášely nové informace zpracované čtivým způsobem a v neposlední řadě byly doplněny i zajímavou doprovodnou obrazovou dokumentací.

Rozhodování nebylo lehké především v kategorii mladých autorů, kvalitních příspěvků s ambicemi na získání jedné z Cen Živy bylo hodně. Mimo oceněné články zaujaly redakční radu také příspěvky J. Jersákové — *Biologie a ekologie vstavače osmablého*, J. Škorníčkové — *Kurkumy — rostliny s pokladem pod zemí* nebo P. Kouchouta — *Masožravé rostliny zblízka, aneb stavba kořenů trochu jinak* a R. Kuchty — *Ze života tasemnic rodu Eubotbrium*. Čtenáři pak kromě seriálu o vývoji lidského rodu ocenili i seriály M. Chumchalové o historii botanické ilustrace a J. Ruska o současném stavu půd v ČR, na hlasovacích lístcích se pak objevovaly i již zde výše zmíněné další příspěvky. Oceněné články jsou důkazem, že poznatky vědy lze širokému publiku srozumitelně a čtivě při zachování vysoké informační úrovně.

A. Funk, L. Krupková